

SLOVENIJA

UREDNIŠTVO: LJUBLJANA, GOSPOSKA 12 — NAROČNINA ČETRTLETNO 35 DIN, ZA POL-LETA 30 DIN, ZA VSE LETO 60 DIN — POSAMEZNE ŠTEV. 1.50 DIN — V ZAMEJSTVO ZA VSE LETO 90 DIN
UPRAVNIŠTVO: LJUBLJANA, GOSPOSKA 12 — POŠTNOČEK. RAČUN: LJUBLJANA ŠT. 16.175 — ROKOPISOV NE VRAČAMO — OGLASI PO TARIFU — TISKA ZADRUŽNA TISKARNA (M. BLEJEC) V LJUBLJANI

Valjar časa se vali nevzdržno naprej

Zima prihaja in povsod je očitna skrb za prehrano naroda. Vlada in banovina premišljujeta, kako bi na eni strani zagotovili zadostne količine živil, na drugi strani pa, kako bi ceno živilom ustalili, oziroma kako bi sedanje naraščanje dražnje zajezili. Hrvatje so pokazali, da pojmujejo stvar resno in se niso bali položiti roke na špekulante, od katerih so morali prvi že v internacijo, da bo narod varen pred njimi. Prva znamenja kažejo, da smo se tudi mi odločili, da bomo vsaj v tej stvari capljali za avtonomno Hrvaško.

Pri nas je tudi odrejen prisilni odkup pšenice, da se je ne bi polastili tisti, ki so vajeni žeti, kjer niso sejali. Ugotoviti pa moram, da so videli naši ljudje že nekateri voz žita odhajati v neznana skladišča, še preden so oblasti kaj ukrenile. Priče smo začetku boja oblasti proti mogočni plutokraciji, toda ta boj je do sedaj še neenak, ker je nastop oblasti preveč okoren, in pa ker se oblasti ne morejo in ne morejo odločiti za hitro in odločno delo.

Skrb je upravičena, ker si je težko predstavljati, kaj bo, če bo začel narod čez mero stradati. Glad budi v človeku namreč hude misli, v skrajnem primeru pa ga tudi po nauku katoliške morale odvzuje od ozirov na tujo lastnino. Glad in pomanjkanje je končno prava podlaga za razvoj boljševizacije, kakor je slednjič priznal na usta »Slovenskega juga« tudi sam »Slovenec«, ko je nedavno zapisal, da se širi marksizem pretežno med nezadovoljnimi plastmi. Mnogo let je trajalo, da so prišli do tega spoznanja in priznanja tudi naši protimarksistični uvodnikarji, samo če se bodo iz tega vsaj za bodoče kaj naučili. Upamo, da bodo znani naši protimarksisti od slej pošiljali na pravi naslov rajši zahteve po dostojnem življenju našega malega človeka in delavca, pa se jim bo potem kar samodejno treba manj hudoovati na Moskvo in tudi sanje bodo imeli potem manj hude. Če bodo oblasti dale iti stvarjem tisto pot, ki jo želi mogočni neznanec (do sedaj so jo, kakor kažejo splošne razmere in cene) in če ne bodo zaščitili z železno roko koristi stradaljočega naroda, potem bodo same največ pripomogle do razmaha boljševizacije, proti kateri se na drugi strani sicer bore. Saj ni tek boljševizacije odvisen od različnih uvodnikov, ampak od splošnih socialnih razmer naroda in je naravnost njihov zrcalo.

Predlagamo vladi in banovini, naj stonita vse, kar je mogoče, da dobijo ljudje na zimo in pomlad vsak svoj kos kruha, da jih ne bo cela vojska nezadovoljnih, od katerih ni pričakovati, da bi širili ugled in spoštovanje oblasti. Kaj bi pa mogli v ta namen storiti? Zelo mnogo! Znano je, da ima mnogo ljudi po dva, tri in tudi več kosov kruha, najfinejšega in debelo namazanega, medtem mnogi drugi pogrešajo enega samega, ali pa je njihov kos premajhen, ali pa celo priberan. Redko se namreč zgodi, da bi stisnil lačen človek zobe in v svojem ponosu rajši omahnil od glada, kakor da bi prosil miloščine ali povedal, da strada. Po večini pa spravi pomanjkanje človeka na kolena in mu ubije ponos, tako da potem lahko prosil in sprejema drobtinice. Toda zavedajte se, da je ta človek že naredil prvo skušnjo v šoli revolucije. Treba je samo še, da se zave svojega ponižanja, in v njem se bo zbudil odpor in protest.

Znano je, da uživajo mnogi po več plačanih mest, ki niso službe, ampak tako imenovane sinekure, ker človek od njih spravlja dohodek, ki ga ni zaslužil. Človek more dobro in prav opravljati samo eno službo in ima tedaj po naravi pravico samo do ene dostojne in zadostne plače.

Toda če hočemo biti pravični, ne bomo obdolževali posameznika, zakaj človek je po večini ustvarjen tako, da je bolj sebičen kot človekoljuben. Nesoglasnostim so krivi tisti, ki imajo oblast in moč ter pravico in dolžnost oblikovati družbo. Oblasti imajo tudi pravico in dolžnost, pravično razdeljevati dobrine ter skrbeti za vse in vsakega. Povedati pa je še, da je podeljevanje podpor, takih ali drugačnih, samo znak slabosti ali nezmožnosti, za tiste pa, ki morajo namesto rednih dohodkov podpore sprejemati, pa je še moralno kvarno, kar sem že povedal.

Lani sem bral v nemških listih, da so skrajšali za glavo nekoga, ki je zažgal svojo žetev in tako odtegnil družbi nekaj kruha. Nemški uspehi res niso zrastle na lesniki. Pri nas tudi odtegujejo kruh soljudem vsi tisti, ki imajo po več služb, ali pa tisti, ki jim službe ne bi bilo treba (o špekulantih in verižnikih sedaj ne bom govoril, ker je morda stvar na dobrem tiru). Toda niti nočemo, da bi mnogokratnim zaslužkarjem, ki odjedajo kruh drugim, posekali glave. Zadržljivi bomo, če jim vzamete samo odvečne kose kruha in te kose potem pravično razdelite.

Ni prav in socialno pravično, če sedijo v družbi nekateri brezozirno preko dveh ali mnogih sedežev, medtem ko se drugi poleg njega drenjajo stoje. Taki ljudje mnogoterih sedežev seveda nimajo tistega občutka sramu, ki bi jim narekoval: umakni se na en sam sedež, da bo poleg tebe zadovoljnih še nekaj ljudi, ki se sedaj godrnjaje drenjajo. To so ljudje, ki jim tudi s trobilom za slaboslušne ne boste nič dopovedali. Tukaj so poklicani tisti, ki imajo pravico in moč, da obkujejo družbo.

Potem še korak dalje! Mnogi opravljajo javno ali zasebno plačano službo, čeprav jim tega ne bi bilo treba. Tako odjedajo kruh potrebnejšemu. Veleposestnikova žena je učiteljica, ker si hoče z desetletno službo na vsak način zagotoviti pravico do pokojnine, da bo potem v najboljših letih še lepše živela. Predzostavljeni te veleposestniške učiteljice je svoj čas zahteval, da jo odslove, ker ni službe potrebna, pa ni nič opravil, kar je bilo že vnaprej pričakovati. Še dobro, da ni mož v svoji socialni vnemi kaj hudega iztaknil. Jaz bi rajši želel, da bi se godilo vsem tako, kako tistemu veleposestniku in njegovim ženi, ker pa to ni mogoče, moram v imenu socialne pravičnosti zahtevati, da pusti službo potrebnejšemu. Ljudje ozkih glav bodo takoj povedali, da štiti zasebnega ter javnega uradnika zakon in da morda ni pravne podlage za boj proti večkratnemu zaslužkarstvu. Kakor da je družba zaradi zakonov tu, zakoni pa da so nekakšen nedotakljivi malik. Najvišji zakon bi moral biti blaginja naroda (ne blaginja privilegirancev in stranke), vse drugo pa bi moralo temu služiti. Ali je oblastem znano, kako se zaradi rastoče stiske širi na kmetih tatvina poljskih sadežev? Kolikor hujša je stiska, toliko manj se ozirajo ljudje na božje in človeške postave, tisti, ki jih skrbi, kaj bodo dali v usta, in oni, ki hite izkoristiti konjunkturo, pa imajo sicer vedno polne lonce. Ljudje pravijo, da je glad hud tat. In mi naj imamo še neke pomisleke glede oblikovnih zaprek, ki smo si jih sami postavili?

Ljudje, ki niso ozkih glav in strahopetne narave in ki niso politično preveč omejenega pogleda, pa bi šli še dalje. Znano je, da prehaja kmečka zemlja v roke advokatov in drugih slojev, ki zemlje ne bodo sami obdelovali. Pride gospod s polno mošnjo in ponudi po pet in več dinarjev za kvadratni meter, ki je veljal prej poldrug ali 2 dinarja. Hoče pač rešiti nekaj denarja na varno. Kmet

misli, da sanja, si pomane oči in vzame, a ne pomisli, da bo spomlad na svoji zemlji za dninarja. Zemljo bi bilo treba brezpogojno vzeti vsem, ki je ne obdelujejo sami, in jo razdeliti kmetu. Najprej jo je treba odvzeti vsem tistim, ki bodo gosposko živeli tudi brez zemlje, ker imajo že zadostne dohodke od drugod. Potem pa še tistim, ki imajo zemlje mnogo, mnogo preveč, da bi jo mogli sami obdelovati in ki držijo zato na tej zemlji podložnike. Tudi to je del vprašanja večkratnega zaslužkarstva. Potem bi bilo pa še potrebno kmečko zemljo zakonito zaščititi, kakor je zaščitena že delavčev (čeprav premajhen) ali uradnikov življenjski minimum. Mislim, da imajo Hrovati že nekaj takega. Treba bi bilo, da bi tudi v tem že enkrat capljali za hrvaškimi, politično zrejšimi vzorniki.

Kadar pišejo veliki angleški dnevniki o kakem človeku, na primer politiku ali industrialcu, potem povedo za njegovo označbo tudi, koliko čevljev in palcev je visok in pa koliko dohodkov ima na leto. Kako prav bi prišli taki podatki tudi pri nas.

Poslanca, ministra, industrialca, ki v besedah gori od vneme za koristi ljudstva, bi na mah gledali z drugimi očmi, če bi zvedeli, koliko in kako mnogovrstnih dohodkov imajo. Toda ti ljudje se med ljudmi posilijo tudi s čnim kruhom. Mislim, da bi morala biti poslanska služba samo častna, kakor je služba banskega svetnika, in že bi bilo lice naše politike plemenitejše. Ob volitvah bi bilo manj prerivanja in manj golaža, ljudska volja pa bi bila manj potvorjena.

Kdo pa naj bi pretipal posameznika v pogledu njegovih dohodkov? Je to res kritično vprašanje, ker bi bili lahko kmalu priča terorju proti enim in fa-

voriziranju drugih, če bi opravljali tako delo ljudje samo enega perja. Opozorim pa naj na znano resolucijo delavskega sindikata, ki podpira vlad in ki je predlagal sodelovanje tudi z nasprotnimi delavskimi sindikati in organizacijami pri nadzoru in izvajanju boja proti špekulantom. Medstrokovni delavski odbori bi utegnili s sodelovanjem oblasti kolikor toliko pravično opraviti predlagano delo razdelitve kruha, kjer ga je preveč, med tiste, ki ga imajo premalo ali ki ga sploh nimajo.

Preden sem zapisal te misli, sem se resnično nekajkrat vprašal, ali ne nisim morda z rešetom vode v sod brez dna, kakor so jo tiste znane staroveške nesrečnice na onem svetu. Stranka, ki bi začela boj za socialno pravičnost proti večkratnemu zaslužkarstvu in tem podobno, bi si kopala svoj lastni grob. Zato namreč, ker bi zedala po glavi svoje najboljše ljudi in sodelavce, o katerih je javna tajnost, da so si zagotovili vsemogoče nezaskuzene dohodke in sinekure. Od senilnih gospodov prav zaradi tega razloga ni pričakovati udarne socialne borbenosti. Človek za maslom na glavi ne hodi na sonce. Upanje pa je mladina, ki še nima grehov nad seboj in bi ji bilo zato laže kaj ukreniti. Toda mladina bi morala narediti križ čez preteklost in likvidirati v svojih strankah senilno miselnost. Postrgati bi morala stari kvas, ki zaudarja po sinekurah in z notranjo revolucijo postaviti radikalnejše programe. Zakaj kruha je vedno manj, valjar časa pa se vali nevzdržno naprej. Če ti, mladina, ki še nimaš grehov starih nad seboj, ne boš razumela časa in ne boš odločno in trdo obračunala s preteklostjo in njenimi reakcionarnimi sinekuristi, bo šel valjar tudi preko tebe in prišli bodo drugi izpolniti tvojo nalogo! Sagitta.

Anglija in Severna Amerika

Po osvobodilni vojni so se Severni Amerikanci zelo strogo in dosledno ločili od Angležev. Namerno so vzgajali zavest posebne severno-ameriške narodnosti. Ugotavljali so, da niso samo angleškega pokolenja, da je med njimi mnogo krvi in tudi mnogo kulturnih prvin vseh evropskih narodov. Zunanje-politično je samozavesten izraz te miselnosti znana Monroeova doktrina.

To je veljalo do zadnje svetovne vojne. V tej so severni Amerikanci prišli pomagat Angležem in njihovim zaveznikom. Ta pomoč je prav za prav že očitna kršitev Monroeve doktrine. Da so Severni Amerikanci vstopili v vojno, niso odločile samo njihove lastne koristi, ampak gotovo tudi pripadnost k anglosaškemu plemenu. Pokazalo se je pač tudi tukaj, da kri ni voda.

Takoj po začetku sedanje vojne se je seveda vprašal ves svet, kakšno stališče bodo zavzeli Severni Amerikanci. Vseh oči so bile uprte tudi v Severno Ameriko. Najprej smo videli in slišali, da je Severna Amerika odločno za mir, da je nevtralna. Zasebna izpraševanja javnega mnenja so kazala, da je samo prav majhen del prebivalstva za pomoč Angliji. Službeno so zavzeli stališče »cash and carry«, to je »plačaj in odpeljaj« in so s tem dali zaveznikom mogočnost, da nakupujejo pri njih blago za vojno in življenje, medtem ko Nemčija ni mogla ničesar odpeljati. Pozneje, kakor se vsi spominjamo, se je razvoj vršil v tej smeri, da je Severna Amerika iz nevtralne države postala samo še nevojskujoča se država. Potem je sklenila še obrambno zvezo s Kanado, ki je del angleškega imperija, sedaj vodi razgovore o skupni obrambi z Avstralijo, Angležem samim

je izročila 40 rušilev v zameno za razna oporišča za morsko in zračno ladjevje. Ako bi bila imela Nemčija kak interes na tem, bi bila brez vsega to lahko imela za prelom nevtralnosti in bi bila napovedala vojno.

Sedaj je položaj tak, da Amerika določa za naše pojme naravnost nezaskuzane vsote za oboroževanje, da se oba kandidata za predsedniške volitve — Roosevelt in Willkie — kar kosata, kdo bi bolj poudaril potrebo, energično pomagati Angliji, ki je samo predstraža in predvojna črta Zedinjenih držav. Poleg njiju pa je najvažnejša in najdelavnejša osebnost vsega javnega življenja priznani lord Lothian, najposobnejši angleški diplomat, ki je poslanik Anglije v Združenih državah.

Toplomer vse topline tega medsebojnega razmerja pa je Indokina in po tem toplomeru pridno tipajo Japonci in njihova predstraža Siamci.

V času, ko se v Evropi pričinja uvajati nov svetovni red, moramo tudi to razmerje med Angleži in severnimi Amerikanci gledati s tega vidika. Mi vemo, da so ravno Anglosasi znali v politiki razviti načela, ki so bila drugim narodom tuja. Tako je parlamentarna demokracija pristna anglosaška ustvaritev, ki se marsikje drugod ne more udomaćiti. Anglosasi so iz popolnega podjarmljenja razvili polagoma zveze, pri katerih je anglosaški vpliv začel dobivati že bolj značaj morale kakor pa sile. Združene države Amerike so, kakor ime pove, države in ne država, vsak ozkosrčen centralizem jim je tuj. Ko so začeli nekateri dvomiti o tem, ali se bo angleški imperij vzdržal ali ne, so že pogosto imenovali kot glavnega dediča angleškega imperija Združene države in

prerokovali, da se bo sedež pomaknil na zahod v Združene države. Videti je, da bo tudi v primeru, če Anglija v vojni vzdrži ali celo zmaga, prišlo do stalne interesne skupnosti med Anglijo in Združenimi državami Severne Amerike in da bo anglosaški genij dal tej skupnosti značaju Anglosasov primerno zunanjo

obliko. To bo tudi v modernem času velikih sil, velikih dimenzij in velikih potencialov edina mogočnost, da Anglosasi ohranijo na svetu svoj gospodovalni značaj in da morejo vršiti svojo kulturno misijo, v katero Anglosasi neomajno verujejo.

Občina in njena samouprava

(Dalje prihodnjič.)

Današnja občina je skrajno nepriljubljena in ljudstvu tuja, kar se vidi posebno iz okolnosti, da zmaga tradicija prejšnjega načina dela v občini — po odsekih — še dandanes. Še tisti, za politično korist katerih je bil občinski zakon leta 1935. izdan, so hiteli po izvršnih volitvah ustanovljati poleg občinskih uprav tudi odseke in se niso mlti malo zavedali, da je odseke novi občinski zakon odpravil, ker je vso občinsko upravno delo izročil upravi zato, da morebitna opozicija sploh ne vidi v zaletje dela.

Občinski zakoni so zgled zgrešenosti mehničnega u-e-dinjevanja in uniformiranja, ki naj bi pripomogla k predoru ideje državne in narodne edinosti, ki je ne nazadnje tudi ideja uniforme.

Ukvarjamo se danes z njimi zaradi tega, ker mislimo, da bo gornji opis dobro služil za boljše razumevanje preosnov, ki jih predlaga načrt dr. P. pod naslovom »Samouprava občine« takole:

Občina mora biti v resnici naravna in gospodarska enota, ki se mora po svoji izvoljeni upravi brigati v prvi vrsti za blagostanje prebivalcev občine ter za splošni napredek občine. V njej se pojavlja samouprava tudi v upravno-izvršilni stroki oblasti in poleg samoupravnega področja.

Prekršitev občinskih samoupravnih pravic in zloraba državnih organov pri izvrševanju zakonite nadzorstvene naloge ter občinskih organov pri izvrševanju njih službe se morata podvreči strogim sankcijam.

Zakon o občinah mora biti izveden kot načelni zakon, zakonodajni samoupravi banovine pa mora biti prepuščenno izdajanje podrobnih predpisov, posebno glede na finansiranje.

Koliko je v tem načrtu preosnove nasproti današnjemu stanju?

Prvi odstavek načrta postavlja obrise ozemlja in namena občine. Že sedanjí občinski zakon pravi v § 2. o občini, da je po prostoru nepretrgana — naravna in gospodarska — enota. In res so upravljali tistih časov na podstavi tega občinskega zakona številne slovenske občine »prekomasirali« in preimenovali, govoreč pri tem o potrebi, da se ustvarijo »zdrave«, tvarno podprte in — naravnim in gospodarskim zahtevam ustrezajoče občine, kar dotakratne baje niso bile. Videli smo pa naslednike takratnih upravljačev, ki so očitali novim občinam, da so nastale, se uredile in povečale izključno iz strankarskih razlogov, torej čisto gotovo brez ozira na »naravne in gospodarske potrebe« kraja ali v občino združenih krajev. Zato so novi upravljači kar hitro spremenili stvar v tisto stanje, ki je bilo pred letom 1935., češ: takrat so pa občine res ustrezale zahtevam »narave in gospodarstva«. Nauk: sedanjí občinski zakon, ki sprejema isto vodilo kot dr. P., ni bil sposoben ustvariti občine, ki bi bile »naravne in gospodarske enote« dalje časa, kot je pa trajal režim, ki jih je uredil. Zdi se, da računa s to skušnjo tudi načrti, kajti v njem najdemo poudarek »v resnici«. Tragična za ta »v resnici« je seveda okolnost, da so prav tisti, h katerim se politično prišteva načrtnik, pričeli pri nas z operacijami ustvarjanja »naravnih in gospodarskih enot«, o katerih so pa vsi drugi imeli drugačno mišljenje.

Tudi naloge občine so v sedanjem občinskem zakonu določene s skoro dobesedno enakimi izrazi kot v načrtu. Tako kot načrt, govori § 76. občinskega zakona v prvem odstavku.

Dr. P. poudarja kot posebno značajne občinske samouprave tudi nalogo, da vrši občina upravno-izvršilno oblast. Tudi ta naloga je odmerjena že sedaj

občini. Vendar se odstop poslov te vrste na občine doslej še ni izvršil, oziroma postopa praksa tako, kakor da občinski zakoni tega ne bi predpisovali. Dr. P. mora to prav dobro vedeti iz lastne skušnje, nabrane do septembra leta 1935.

Razčlenitev prvega odstavka načrta o »samoupravi občine« nas prepričuje, da osnovna določila sedanje ureditve občin niso v nobenem nasprotju z načrtom; z drugimi besedami: načrt osvaja današnjo ureditev občin. V tej smeri ni preosnove.

V drugem odstavku se načrtnik vrača k njemu zelo priljubljenim »sankcijam« za zlorabe pri občinskem delovanju in na škodo občinske samouprave pri poslovanju državnih organov. Vsa ta sredstva so že sedaj predmet številnih dotčb občinskih in drugih zakonov — tudi kazenskega zakonika — in so nekatere sankcije naravnost krute, to je težje kot postranske kazni kazenskega zakonika. Vsaj berejo se tako. Kako pa je z njimi v resnici, se bo mogoče pomeniti že v kratkem bolj razločno. Tudi v tej smeri načrt ni preosnova.

Priznati pa moramo načrtu preosnovno resničnost v tretjem odstavku. Sedanje občine niso na področju financ niti za troho avtonomne. Po načrtu bi sicer tudi ne bile, vendar bi bodoče odredbe o finansiranju občin dajale banovine ne več finančni minister, katerega oblast sega sedaj tako daleč, da predpisuje občinam celo formularje za preračune. Načrt hoče, da bi izdala država samo načelni, to je okvirni občinski zakon, vse drugo pa bi predpisale banovine. Kaj bi spadalo v okvir, kaj pa med »vse drugo«, načrt ne pove, razen da želi, naj se odredbe o finansiranju občin pridržijo banovinski zakonodaji. Iz predhodnih poglavij načrta pa že vemo, kakšna bi bila zakonodajna

pristojnost banovin, kako bi bili sestavljeni banovinski »zbori«. Zato ne bomo pretiravali, če že zdaj izrazimo bojazen, da bi bila podredivet občin pod banovinsko zakonodajo v mejah načrta zelo, zelo danajsko darilo, ki bi sicer zelo ropotalo, zato pa tem manj pomenilo. Zlasti velika je nevarnost, da bi bodoče občine postale plen pokrajinskega (banovinskega) centralizma; ker bi pa bil ta centralizem samo delegat centralizma osrednje oblasti, je jasno, da bi znala postati tudi ta dejanska preosnova sčasoma umišljena, prazna.

Vendar s temi razlagami še nismo zadeli tistega jedra, ki je razlog za to, da predpisi sedanjega stanja, čeprav so na sebi novi in celo umestni, preprosto ne zaležejo, jedra, katerega pomanjkanje v načrtu nas ni samo osupnilo. Načrt je sicer naklonjen nameri, da naj upravljajo občine izvoljeni organi, kako bi pa bili ti organi izvoljeni, o tem molči. In vendar bi bilo potrebno tudi v tem oziru vsaj na kratko nakazati načrtnikovo misel zaradi tega, ker se je v predhodnih poglavjih volilni sestav izrečno omejil na volitve poslancev in na izvoljeni del banovinskih zborov.

Že zgoraj smo namignili, da je samo v dobri demokraciji mogoče pričakovati

ZAPISKI

Nravstvena raven našega časnikarstva

V nedeljo dne 15. t. m. je zasedala naša Kmetijska zbornica. Obravnavala je vprašanje prehrane in sprejela nekaj upoštevanih vrednih resolucij, ki jih je objavil tudi »Domoljub« dne 18. t. m. Zanimivo in ugotovitve vredno pa je, da teh resolucij, ki obsojajo našo politiko glede prehrane in draginje, drugi listi niso priobčili, ali pa so jih priobčili v taki obliki, da popolnoma spreminjajo njih resnični značaj in smisel. Tako ravnanje je pač nasproti javnosti recimo zelo čudno.

Imperializem v zatonu

»Koroški Slovenec« priobčuje v zadnji številki uvodnik »Zaton imperializma«. Tudi v tistem slabem pomenu, ki ga ima »Koroški Slovenec« očitno v mislih, namreč v pomenu nasilnega imperializma, pa je danes imperializem bolj živ, kakor je bil kedaj v Evropi po wa-

kaj dobrega iz morebiti slabih zakonov. V nedemokracičnih razmerah pa niti na sebi dobri zakoni ne morejo zaleči. V tej smeri je načrt prelakoničen, torej dvomljiv. Ta napaka načrta je kriva, da dobiva v naših očeh tudi poudarjanje značaja občine kot »naravne in gospodarske enote« sumljiv pomen, pomen, ki nas spominja na trmasto zatiranje še pri vsakih občinskih volitvah, da te volitve ne smejo biti politične! Z vsiljevanjem »gospodarskega značaja« občinskih volitev je bilo tako lepo mogoče nagajati — opoziciji.

Načrt dr. P. nas torej pri samoupravi občin še malo ne zadovoljuje. Preveč nas spominja na bombastiko in hvalbo tiste »modernizacije« pri naši občini, ki jo že imamo in ki je ljudstvu občino odvzela, ne mu je pa vrnila. Edina spremembna vodilnega pomena, finansiranje občin, je predvidena v okviru drugih sprememb, ki smo jih morali že odkloniti. Načrt nam ni sposoben vrniti občino, kakršno smo načeloma že imeli, še manj pa urediti občino, kakršna naj bo bodoča slovenska svojepravna občina, ki bo sama izvrševala tudi — izvršilno državno oblast na svojem ozemlju — pod nadzorstvom ljudstva in narodne volje, kolikor je ne bo izvrševala ta. P. O.

terloški bitki. Samo nekaj je res pri vsej stvari: da namreč današnje dni zmeraj imperialisti na eni strani dolže imperialiste na drugi, kakšni imperialisisti da so in da se taki očitki seveda z druge strani v enaki veljavi vračajo. To pa je vsaj za toliko dobro znamenje, ker spričuje, da ljudstva sama za take imperializme niso, da jih je torej treba slepiti. Da delajo tako nasilnejši imperialisti z večjim poudarkom in močnejšim glasom, je seveda psihologično umljivo in naravno.

Konec nasilnega imperializma, ki pozna dve meri, eno za močne, drugo za slabe, pride pa šele, ko bodo spoznala ljudstva, da so bila varana, da je bil ta imperializem škodljiv tako narodom — nosilec tega imperializma kakor njihovim žrtvam. Tedaj pa vznikne nov imperializem, imperializem misli, da naj vlada enaka pravica za vse, kratko in malo imperializem (nasilnega) protimperializma.

Šele v znamenju tega imperializma bo imperializem sile zatoni.

prebivalstva Radgone in radgonskega okraja, ki se je slovenski zasedbi uprlo ter s tem pred vsem svetom z orožjem v rokah demonstriralo, da je nemško in da odklanja slovensko zasedbo, še bolj pa slovensko prizadevanje, da bi mirovna konferenca te kraje prisodila Slovenem in Jugoslaviji.

V enakem smislu sestavljene brzojavke in prošnje so z Dunaja kar deževali v Pariz, da bi Francozi in Angleži nastopili in preprečili slovensko »invazijo«.

Radgonski župan Kodolič, ki ga je naše poveljstvo kot talca na njegovo prošnjo spustilo, je skušal priti v Maribor do generala Maistra, kjer ga je prosil milosti za radgonske meščane-talce, ki baje tudi niso nič vedeli o napadu, še manj pa imeli zveze z njim.

Našteti momenti kakor parlamentarci v Radgoni, diplomatične note v Ljubljani in Parizu ter intervencija Kodoliča pri generalu Maistru, ki je iz Maribora hotel kar naravnost v Gradec, pričajo jasno, da so uradni krogi naše takratne sosede ne le samo odobrili in podprli oboroženo akcijo zoper Slovence, temveč da so jih tudi stvarno vodili. Zgolj naključje bi le težko naneslo, da bi se vsi koraki, ki so jih podvzeli za ustavitev sovražnosti, ko so uvideli svoj vojaški poraz, tako lepo načrtno spopolnjevali.

Priznati pa moram, da so Nemško-Avstrijci kot dobri diplomati vsako najmanjšo stvar znali obračati tako, da je antanja, ki ni poznala krajevni razmer, morala dobivati vtisk, da so želje in zahteve, ki jih oni predlagajo bolj opravljene kakor naše.

Naslednjega dne pa je prišla v Radgono v spremstvu generala Maistra ter zastopnikov ljubljanske, graške in dunajske vlade francoska vojaška misija,

sestoječa iz višjega in nižjega častnika francoskega generalnega štaba, ki je imela poblastila, da na samem kraju bojev ugotovi dejansko stanje in odredi, kar bo imela za potrebno. Bojevanje, ki je ta dan, čeprav še ni bilo oficialnega premirja, samo ob sebi počivalo, je misija, ki se je pripeljala v avtomobilih, kar gredoč s pogledom na obe fronti podalo v vojaškem pogledu popolno sliko. Z besedami »Die Waffenehre ist auf jugoslawischer Seite« (Čast orožja je na strani Jugoslovanov) je šef vojne misije začel konferenco v sejni dvorani radgonskega magistrata. Ker so Nemško-Avstrijci zahtevali, da se naši umaknejo in izpraznijo Radgono in njen okraj, kar so Slovenci najodločneje odklanjali, so se spodje spravili nazaj v avtomobile ter se odpeljali v Maribor, da tam nadaljujejo pogajanja.

Nemškoavstrijsko časopisje in poročila, ki sta jih Gradec in Dunaj pošiljala v Francijo in v svet, so namreč trdila, da smo Slovenci popolnoma izrinjeni iz Radgone in njenega okraja, da se Zeilhoferjevi vojniki branijo le še v Gornji Radgoni, kjer imajo v oblasti le dele obeh mostov čez Muro, t. j. cestnega in železniškega na desnem bregu Mure, ki spada že pod okraj Ljutomer, ter prosila, da bi do določitve nove državne meje bil mir, kar bo pa edinole, če Slovencev ne bo v radgonskem okraju. Dejstva na bojnem polju so pa sliko pokazala v pravi luči, spravila so pa tudi dunajska poročila pri Francozih v precej čudno luč. Oboje je pa šef misije, ki je bil predvsem vojak, dal povod, da je dejal, da je čast orožja na naši strani, misel, ki se med vojaki lahko tudi raztegne.

Poravnajte naročnino!